

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Analysis Methodica Ivris Pontificii

Venator, Daniel

[S.l.], 1579

VD16 V 541

De Poenis. Titulus XXXVII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63204](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63204)

Titulus XXXVII.

Continuatio.

SI reus crimen confessus, vel testibus, alijsq; iuris re-
medijs conuictus fuerit, legitimis pœnis subiicitur.
Nam Reipublicæ interest: ne delicta remaneant im-
punita: si verò de cōmissio crimine manifestè nō con-
stet, nulla pœna in crimen, cuius suspicio extat, lege sta-
tuta, suspectus coercendus erit. Satiùs enim est, impu-
nitum relinqui facinus nocentis, quàm innocentem
damnare, l. absentē, ff. de pœnis, c. vt fama, ext. de sen-
tentia excom. c. non afferamus. 24. q. 1.

Quid est Pœna?

Pœna est generalis coercitio omnium delictorum,
quæ per fraudem committuntur, legibus constituta, &
approbata, l. aliud fraus, & l. si qua est, ff. de verborum
significat.

*Quot sunt species Pœna-
rum?*

Secundùm Hostiensem sunt tres, personales, reales,
& mixte. Personales iure Pontificio sunt excommuni-
catio, suspensio, depositio, intrusio, incarceration, verbe-
ratio, characteris impressio, seruitus, priuilegij clericalis
priuatio, curiæ seculari traditio, relegatio. De excom-
municatione, suspensione, & depositione legitur in c.
forte, 23. q. 4. c. cum nō ab homine, ext. de iu. Et serè per
tot. 11. q. 3. De intrusione, c. edictum, & c. si quis clericus,
distinct. 81. c. de lapsis, 16. q. 6. c. si qua monacharum,
27. quæstione 1. c. tuæ, extr. cod. De incarceratione,
c. graui,

c. graui extr. depositi, c. à nobis, extr. de apostaf. c. nouimus, extr. de verb. signif. De verberatione, c. illi qui, 5. q. 5. c. circumcelliones, 24. q. 5. De characteris impressione, c. ad audientiã, ext. de crim. fal. c. ita quorundam, ext. de Iudæ. c. cùm multæ, 15. q. fin. De traditione faciendâ seculari curiæ, c. ad falsariorum, ext. de crim. fal. c. ad abolendam, ext. de hære. De priuatione priuilegij clericalis, c. contingit, ext. de sen. excom. & l. fin. ext. de vita & honest. cler. De relegatione, c. cùm non ab homine, ext. de iud. & c. 2. ext. de arb.

Reales pœnæ sunt, in possessionem rei petitiæ, vel aliàs promodo debiti declarati missio, de qua pœna in c. quoniam, ext. vt lite non contest. Beneficij priuatio, per tot. in titul. de cohab. cler. & tit. de cler. coniug. Beneficij suspensio, & subtractio, de quo in c. cùm ad hoc, ext. de cler. non residen. c. pastoralis, extr. de apofsa. c. excommunicamus, ext. de hæret. Rerum omnium confiscatio, c. ita quorundam, & c. ad liberandam, extr. de Iudæ. pecuniaria iniuncta, c. in archiepiscopatu, extr. de rap. c. 2. ext. de maled. & c. postulasti, ext. de Iudæ.

Mixtæ sunt, q̄ partim reales, partim personales videtur, vt sunt inscriptio, proscriptio, exiliũ & relegatio, c. accedēs, dist. 50. c. biduũ, 2. q. 6. & c. placet, 16. q. 1. Nam & ad iudicē Ecclesiasticũ pertinet ex causâ in exilium mittere. In exilibus aut̄ certos pœnarum gradus diuus Adrianus edicto constituit: vt scilicet, qui ad tēpus relegatus est, si redeat, in insulam relegetur. Qui relegatus in insulam, excesserit, in insulã deportetur. Qui deportatus euaserit, capite puniatur, l. capitalium, §. in exilibus, ff. eod. Et iure ciuili: pœnæ vel sunt capitales

1642 ANALYS. IVRIS PONTIFICII
tales, vel non capitales sunt, quæ caput vitamq; a-
dimunt. Non capitales, quæ non adimunt. Quæ
autem illæ sint? vide l. capitalium, & l. fin. ff. cod.

Qua causa Efficiens?

Est ipsa lex, vel canon, qui legis nomine quoq;
comprehenditur. Nam, vt Isidorus de officio le-
gis dicit, omnis lex aut permittit aliquid; vt vir
fortis petat præmium: aut vetat; vt sacrarum vir-
ginum nuptias, nulli petere liceat: aut punit; vt q;
cedē facit capite plectatur, c. omnis aut, dist. 3. Ha-
bent aut potestatem animaduertēdi illi solū, ad
quos ius gladij & merum imperium spectat, l. 1. &
l. 2. ff. eo. Et magistratus, cui administrandē iustitiæ
onus incumbit, solū pœnam lege constitutā ex-
equitur. Nā & legis executio nihil aliud, q̄ admi-
nistratio iustitię est, l. seruos, C. ad l. Iul. de vi pub.

Qua Materia & Subiectum?

Sunt homines, qui deliquerunt: nō aut alij pro
illis qui non deliquerunt, intantum, vt nec filius
pro patre, vel maritus pro vxore, & econtrā pu-
niatur. Nam, vt dicitur pœna suos debet tenere
authores, & vnusquisq; ex suo admisso sorti sub-
ijcitur, nec alius alieni criminis successor consti-
tuitur, c. crimen, l. q. 4. c. vndecunq; dist. 56. c. quæ-
sionis, extr. de his quæ fiunt à maio. parte Cap. Præ-
gnantis autem mulieris damnatę pœnam quò ad
pariat differri, ita vt nec quæstio de ea, donec vte-
trum gerit, habeatur, constitutum est, l. prægnan-
tis, ff. cod. Quia partus non pœnæ, sed rei publicæ
nascitur, l. 1. §. si ea, ff. de vent. in pos. mitt. Puni-
untur igitur homines, aut propter facta, vt furta
cædesq;: aut dicta, vt conuitia & infidas aduoca-
tiones: aut propter scripta, vt falsas chartas & fa-
mo.

mosos libellos: aut propter Concilia, vt coniurationes. Quæ quatuor genera septem modis sunt consideranda: scilicet, causa, persona, loco, tempore, qualitate, quantitate, euentu, c. aut facta, distinct. i. de poenit.

Quæ Forma imponendæ poenæ?

Forma excommunicationis imponendæ habetur in c. debent, 11. q. 3. Forma traditionis, in c. nouimus, ext. de verb. sig. aliarumq; poenarum canonicarum imponendarum modi habentur textib. sup. notatis. Et sanè varietas criminum, varietatē inducit poenarum, c. poenæ, dist. de poenit. & c. nõ afferamus, 24. q. 1. Igitur respiciendum iudicanti (vt ait Martianus) ne quid aut durius, aut remissius, quàm causa deposcit, cõstituat. Nec enim aut seueritatis aut clementiæ gratia affectanda, sed perpenso iudicio, pro vt quæque res postulat, statuendum est. Planè in leuioribus causis proniores ad lenitatem iudices esse fas est, in grauioribus poenis seueritatē legum cū aliquo temperamento benignitatis subsequi debent, l. perspiciendū, ff. eo. & c. poenæ, dist. i. de poenit. Considerare etiã debet iudex in modo infligendæ poenæ seruando committentis intentionem & affectum, quia affectus discernit maleficia, & aliter is, qui proposito, quã q casu delinquit, puniendus. Nam delinquitur tripliciter: aut proposito: aut impetu: aut casu. Proposito delinquent latrones, qui factionem habent. Impetu, cū per ebrietatem ad manus, aut ad ferrum venitur. Casu verò cū in venando telum in feram missum, hominem interficit, d. l. perspiciendum, ff. eod. Modus autem iustus obseruabitur, si circa facta, dicta, scripta aut

confilia quibus delicta committuntur, septem circumstantiæ, quarum meminit in l. aut facta. ff. eod. Claudius Saturninus: scilicet causa, persona, locus, tempus, qualitas, quantitas, & euentus in infligenda pœna rectè perpendantur, c. aut facta, dist. 1. de pœnitent. Primò enim considerandum est, ob quam causam quid factum sit, vt in verberibus patet quæ à magistro vel parente illata impunita sunt, quoniam emendationis animo, non iniuriæ gratia, videntur adhiberi: pœna autem infligitur, cū quis ab extraneo per iram pulsatur. persona dupliciter spectatur, eius qui fecerit, & eius qui passus est, aliter enim puniuntur ex eisdem facinoribus serui, quàm liberi: & aliter qui in dominum parètemue aliquid ausus est, quàm qui in extraneum, & in magistratū, quàm in priuatum, l. in seruorum, ff. eod. & in huiusmodi consideratione ætatis quoq; ratio habetur. Locus facit, vt idem vel furtum, vel sacrilegium sit capite puniendum, vel minore supplicio. Tempus discernit emansorem à furtiuo, & effractorem vel furem diurnum à nocturno. Qualitate factū vel atrocius vel leuius est, vt furta manifesta à non manifestis discerni solent, rixæ à grassaturis, expilationes à furtis, petulantia à vinolentia. Quantitas discernit furem ab abigeo. Nam qui suem vnum furripuerit, vt fur coërcebitur, qui gregem, vt abigeus. Euentus spectatur vt à demensissimo scilicet: qui animum nocendi non habet, facta, quanquam lex non minùs eum, qui occidendi hominis causa, cum telo fuerit deprehensus, q̄ eum, qui occiderit, puniat. Et ideò apud Græcos exilio voluntario fortuiti casus luebantur, l. is q̄ telo,

telo, C. ad l. Cor. de Sica. Euenit etiam vt eadē scelera in quibusdā prouincijs grauius plectātur, vt in Africa messium incifores, in Mysia vitium, vbi metalla sunt adulteratores monetæ. Nōnunq̄ euenit, vt aliquorū maleficiorū supplicia exacerbētur, quotiēs nimiū multis personis grassantib⁹ exēplo opus sit, c. aut facta, in fin. dist. 1. de poenit.

Quis Finis?

Conseruatio reip. & societatis humanæ. sicuti enim præmio afficiēdi sunt boni, ita pœna malis. n. duobus, præmio scilicet & pœna, oēm constare Remp. Solō dicere solebat. Cum enim naturæ parens & opifex omnium rerum naturalem quandam inter homines cōstituerit cognationē, impij sanē aduersus Deos immortales iudicandi sunt, qui hanc ab ipsis constitutam consociationem peruersitate morum euertere conantur. ergo illi, qui perpetratiōe delictorū publicam hominū societate turbant, legitimis pœnis coercēdi sunt, vt & alijs pronior delinquēdi occasio auferatur: & inde læsi habeāt, quod pro remuneratione delicti ipsis solatio esse possit, l. si quis fortè, §. si quos in ver. vt exēplo deterriti minus delinquāt, ff. eod. & l. capitalium, §. famofos, ff. eod. & Plato. in Gorgia, & c. non frustra, 23. q. 5.

Quis Effectus?

Peremptio obligationis ratione commissi delicti constitutæ, Sicuti enim in ciuilibus solutione eius quod debetur eius debiti constituta obligatio tollitur, ita in criminalibus pœna ad quā lex delinquentē obligabat, perpessa, ipsa obligatio simul cum delicto aboletur. Bal. in auth. sed nouo, num. 4. C. de ser. fugitiuis, l. diu⁹, ff. de iure patro.

Quæ Affinia?

Incarceratio, quæ non pœnæ loco, licet ea delinquens puniatur, sed custodia causa habetur, iure civili. Quia non reis puniendis sed custodiendis magis carceris angustie inuentæ sunt, l. incredibile, C. eod. Tamen iure Pontificio hic quoque carcerum usus pro delinquentium supplicio receptus est, atque hæc pœna capitalibus interdum annumeratur, c. quamuis, vbi glos. in 6. & Felin. in c. qualiter, §. ad corrigendos, extr. de accusat. eiq; supplicio quàm simillima est, quo seculares vtuntur, dum quempiam in metallum, vel ad triremes damnant, Felin. d. c. qualiter: & multa: quæ à pœna tamè variè differt, vt tradit Vlp. in l. aliud, §. inter. Et Paulus in l. si qua, ff. de verb. signif. 1. Pœna generale nomen est omnium delictorum coercitio: multa autem specialis peccati coercitio. 2. Pœna non tantum pecuniaria est, verum etiam capitis & existimationis: multa aut tantum pecuniaria. 3. Pœna legis est, & non imponitur, nisi lex, vel quodlibet aliud ius delicto ipsam imponi iubeat. vnde dicitur: certas esse singulorum peccatorum pœnas. i. lege statutas, l. si qua, ff. de ver. sig. Multa verò non legis est, sed in arbitrio iudicantis qualè & quantam imponere velit consistit, d. l. si qua, & l. aliud, ff. de verb. signif. 4. A pœna appellari non potest: simul atque n. victus quæ est eius maleficij, cuius pena statuta est, statim ea debetur: at multa non debetur priusquam aut non esse prouocatum, aut prouocatore victum esse, appareat, d. l. si qua. 5. Multa is dicere potest, cui adiudicatio data est. i. soli maiores magistratus & præfides prouinciarum, quibus mandatis Principum permissum est, pœnam aut vnusquisque

irro-

irrogare potest, qui potestatem iudicandi habet, vel cui criminis siue delicti executio competit, d. l. aliud fraus, ff. de verb. fig.

Quæ Adiacentia?

Fraus, infamia, confiscatio bonorum. Fraus (vt ait Vlpianus in d. l. aliud, ff. de ver. fig.) aliud est, aliud pœna. fraus enim sine pœna esse potest, pœna sine fraude esse non potest. pœna est noxæ vindicta, fraus & ipsa noxa dicitur, & quasi pœnæ quædam præparatio. Infamia notantur omnes illi qui Christianæ legis normam abijciunt & statuta Ecclesiastica contemunt. Qui illi sint? vide c. infames, 6. q. 1. Forma infamiæ contrahendæ habetur in c. infames, 3. q. 7. Contrahitur enim aliquando infamia genere delicti declarati per sententiam: veluti, cum iudex pronunciat: iniuriam fecisti: hæreditatem expilasti, &c. Aliquando genere pœnæ: sicut illi qui damnantur in opus publicum, qui pristinum quidem statum obtineant: sed damno infamiæ etiam post impletum tempus subijciuntur. Aliquando genere pœnæ & delicti. per sententiam declarati: veluti dum fustibus cæso per præconem dicitur: *συμωφεν-της*, id est, calumniaris. Aliquando ipso genere facti: vt exercentes improbum fœnus, & illicitè exercentes vsuras vsurarum: & mulier, quæ intra tempus, quo moris est lugere maritum, cõtrahit matrimonium: & qui sciens illam duxerit, d. c. infames, §. porrò infamia, 3. q. 7. Confiscatio, est auctio omnium bonorum, vel alicuius quotæ & ad fiscũ associatio, Chas. rub. 2. fol. 340. Quæ iure Pã-
dectarũ & Codicis, liberis nõ existētib⁹, permitte-
batur,

1048 ANALYS. IVRIS PONTIFICII
batur: vt scilicet, damnato corpore bona fisco applicarentur, l. fin. C. de bo. præscrip. & l. 1. ff. de bo. damna. Iure tamen nouissimo bona damnatorum, seu præscriptorum ob delictum commissum (crimine læsæ maiestatis excepto) non confiscantur, sed vel ascendentibus & descendentibus, vel ex latere iunctis vsq; ad tertium gradum, si super sint, relinquuntur. Vxoribus quoq; eorum dotem, & ante nuptias donationem, accipere licet, & si sine dote sint, de substantia maritorum damnatorum partem legibus definitam, siue filios habeant, siue non, consequi possunt, auth. Bona damnatorum, C. de bonis proscriptorū. Licet enim triplex ius nouissimum authenticorum sit, quod de confiscatione statuit, scilicet, vnum de quo in §. 1. auth. de nupt. Colla. 2. Secundum quod indistinctè publicatio bonorum fiebat. Aliud, de quo in §. oportet, in auth. de mandat. princip. secundum quod non fiebat indistinctè publicatio bonorum. Aliud quod fuit vltimū, de quo in §. fin. auth. vt nulli iud. collat. 9. tamen hoc iure authenticorum nouissimo, quod etiam cum auth. bona damnatorum, C. de bonis proscriptorum, conuenit, omnia alia iura corriguntur. Chassa. rub. 2. §. 1. fol. 346. Est autem confiscatio meri imperij: nemo igitur eam facere potest, nisi is, qui suprema potestate & iure gladij vtitur, vt sunt, Imperator, Rex, Dux, & qui ab his ius gladij exercendi potestatem habet, tex. in l. vnica, C. ne sine ius. princ. & Bal. in l. fin. ff. de off. præsid.

Quæ Pugnancia?

Abolitio, quæ pœnā remittit & infamiā tollit,
si quæ, §. abolitio, 2. q. 3. Indulgentia, restitutio.
Vnde

Vnde in d.c. si quem in fin. Indulgentia quos liberat notat: nec infamiam criminis tollit, sed pœnæ gratiam facit, si autem restituo te in integrum Princeps dixerit, infamia cum pœna tollitur, d.c. si quem, in fine, 2. q. 3. Delictum absq; dolo committentis patratum, est enim fraus præparatio pœnæ, nec pœna absq; fraude esse potest, d. l. aliud, ff. de verb. signi. Transactio criminum, quæ sanguinis pœnam ingerunt, l. transigere, C. de transact. collusio partium litigantium. tot. tit. extra, de collusione deteg. Favor iudicis, l. perspiciendum, ff. eod. Mors accusati Rei antequam pœnæ subijceretur, l. 2. & l. 3. C. si Reus accusat. l. ex iudiciorum, ff. de accusat. Mutua compensatio, Iason. & Dd. in l. 1. ff. de leg. sunt autem aliæ multæ causæ, ob quas licet non tollatur, tamen mitigatur pœna, quas Dd. suis locis tradunt,

AXIOMATA ET SENTENTIAE.

Legum interpretatione mollienda sunt potius pœna, quam nimis exasperanda, c. pœna, dist. 1. de pœn.

Cogitatio non meretur pœnam, l. civil, um suis te: minus contenta sit: discernuntur tamen à maleficijs ea, quæ de iure eff. Etum desiderant, in his enim non nisi animi iudicium consideratur, c. cogitatio, dist. de pœn.

Verbum, statuit, rem perfectã significat & consummatam iniuriam, non cceptam, c. hac autem, dist. 1. de pœn.

Varietas criminum varietatem pœnarum inducit. c. nõ asseramus, 2. q. 1.

Bonus iudex nihil ex suo arbitrio, & proposito domestica voluntatis facere, sed iuxta leges & iura pronuntiare: statutis iuris obtemperare, nõ indulgere propria voluntati,

ari, nihil preparatum & mediatum de domo deferre, sed sicut audit ita iudicare, & sicut se habet natura, decernere debet, c. iudicet, 3. q. 7.

Qui aliorum vitia punit, sua prius corrigere studeat, c. qui sine, 3. q. 7.

Victus victori in expensis damnatur, etiam in causa pecuniaria, c. calumniam, extr. eod.

DE POENITENTIIS ET REMISSIONIBUS.

Titulus XXXVIII.

Continuatio.

INter poenas refertur poenitentia, quae in varijs casibus loco poenae in commissi delicti correctionem & purgationem iniungitur, c. 1. ex eod. & c. poenitentia, dist. 3. eod.

Quid Poenitentia.

Poenitentia est quaedam dolentis vindicta puniens in se, quod dolet commississe. poena enim proprie dicitur lesio, quae punit, vindicans quod quisque commisit, c. poenitentia est, dist. 3. de poen.

Vnde dicitur Poenitentia?

Poenitere est, quasi poenam tenere. ille autem poenam tenet, qui semper vindicat, quod commississe dolet, vel ut semper puniat in se viciscendo, quod peccato commisit, d. c. poenitentia est, dist. 3. eod.

Quotuplex Poenitentia?

Duplex, interior & exterior. Interior est illa, de qua Augustinus ait: Omnis, qui voluntatis suae arbiter constitutus est, non potest inchoare novam vitam, nisi
vete-